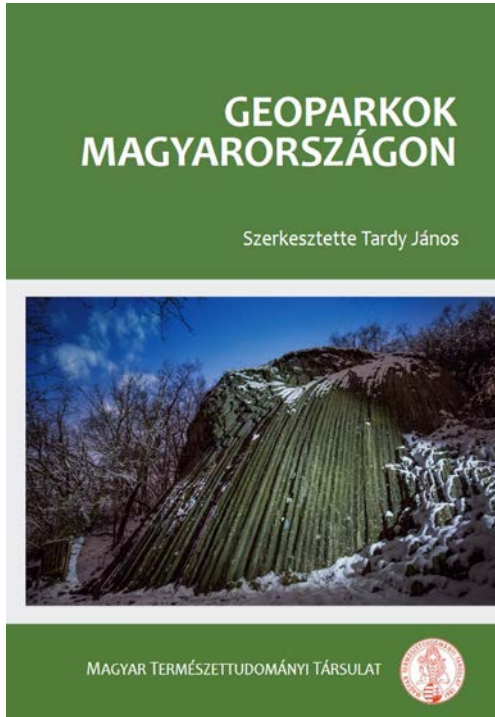


Könyvajánló:

GEOPARKOK MAGYARORSZÁGON (szerkesztette Tardy János)

Magyar Természettudományi Társulat tanulmánykötetei. V. 340 oldal.



Az elsősorban természeti értékeket őrző nemzeti parkokról talán még csak-csak hallott a természettudományokban járatlan magyar olvasó is, ám a geopark kifejezést valószínűleg csak kevesen hallották és ismerik. Míg a *nemzeti park* elnevezés csaknem másfél évszázaddal ezelőttről, 1872-től, bolygónk első nemzeti parkjának, a Yellowstone Nemzeti Parknak a létrehozásától “datálódik”, a *geopark* ténylegesen a harmadik évezred “találmánya”. Az Európai Geopark Hálózatot az UNESCO együttműködésével 2000-ben hozták létre, a Globális Geopark Hálózat 2004-ben alakult meg. 2020 őszén a hálózathoz 44 ország 161 geoparkja tartozott, közülük az Európai Geopark Hálózat 26 ország 81 UNESCO Globális Geoparkját tömöríti, köztük két magyarországi geoparkkal. A magyarországi geoparkok szakmai koncepcióját 2019 decemberében fogadta el a természetvédelemért felelős miniszter.

De mit is fed valójában a *geopark* kifejezés? Erre a könyv szerkesztőjétől már az első oldalakon tömör, frappáns választ kapunk:

“A geopark lényegében egy új alapokra helyezett térség-, ill. vidékfejlesztési koncepció típusa, hiszen olyan nagyságú, gazdaságilag életképes területet ölel fel, ahol elsősorban a földtudományi értékek vonzerején, valamint biológiai, régészeti, antropológiai, néprajzi, továbbá egyéb kulturális és történelmi értékek gazdag kínálatán is alapuló fenntartható, környezetbarát turizmus (geoturizmus) valósítható meg, mely a térség gazdasági felemelkedésének szolgálatába állítható.”

A 340 oldalas, A/5 formátumú, alig 60 dekát nyomó (minden hátizsákban kényelmesen szállítható, így praktikus terepkaulauzként is használható), ízléses tipográfiájú kötet a két hazai UNESCO Globális Geopark (Novohrad-Nógrád és a Bakony-Balaton), valamint a tervezett Bükk-vidék Geopark összesen 107 helyszínét, geoturisztikai attrakcióját mutatja be egységes szemlélettel, tudományos alapossággal.

Az 1619 km²-en (ebből 1284 km² Magyarországon) elterülő **Novohrad-Nógrád UNESCO Globális Geopark** a világ első, országhatárokon átnyúló geoparkja, összesen 64 magyarországi és 28 felvidéki település földtani, természeti, történelmi, kulturális örökségét, palóc hagyományait ápolja és bemutatva őrzi. Fenntartója a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság. A kötet segítségével 37 látványos helyszínt ismerhetünk meg ill. kereshetünk fel.

A 3244 km²-en elterülő **Bakony-Balaton UNESCO Globális Geopark** területén 151 település található, magába foglalja a Balaton-felvidéki Nemzeti Park jelentős részét, a Magas-bakonyi és a Somló tájvédelmi körzetet, valamint 20 természetvédelmi területet és 10 természeti emléket. Alapítója és fenntartója a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság. A kötetben 35 helyszínnel szerepel.

A tervezett **Bükk-vidék Geopark** 2817 km²-en jött létre, 109 település tartozik a területéhez, a Bükki Nemzeti Park egésze, a Lázberci és a Tarna-vidéki Tájvédelmi körzet egy része, valamint 6 természetvédelmi terület - összesen 35 geoturisztikai attrakció.

A könyv egyik erénye az egységesség. A három geoparkot bemutató főfejezetek először egy-egy áttekintő földtani térképen mutatják be az adott geopark elhelyezkedését, a fejezetben később részletesen bemutatott attrakciók helyét és sorszámát, valamint a geoparkban lévő látogatóközpontok helyét. Az egyes attrakció-helyszínek részletes bemutatása is az egységes szerkesztési szemléletet tükrözi. Ennek megvalósítása önmagában sem lehetett könnyű feladat, hiszen 28 (!) szerző munkáját kellett a szerkesztőnek összehangolnia. Mind a 107 helyszín bemutatása egy-egy szemléletes, praktikus információkat tartalmazó "ablakkal" kezdődik, melyben kis piktogramok és rövid, tömör szövegek utalnak a védettség jellegére, a képződmény jellegére, típusára, geoturisztikai jelentőségére (pl. tanösvény, bemutatóhely, látogatóközpont), a helyére és megközelítésére. Feltüntetik a helyszínrre való belépési pont/kapu földrajzi GPS koordinátáit, valamint a látogathatóságot. Az információs ablakban kapott helyet a helyszínt jelző (a megközelítést elősegítő) részletesebb térkép kivágat is, mely feltünteti a jelzett turistautakat, a tanösvényeket, a bemutatóhelyeket és a látogatóközpontokat.

Az egységes szemlélet természetesen a szöveges leírásokban is jelentkezik. Minden helyszínen rövid bemutatásra kerülnek az adott tájegységek, a helyszín földtani felépítése, fejlődéstörténete, az élő természeti értékek, a veszélyeztetett növény- és állatfajok, valamint - helyszíntől függően - a kultúrtörténeti, kulturális és épített örökségek (pl. várak, vármaradványok, kastélyok, vallási turizmus kegyhelyei), esetenként a szellemi örökségek (pl. palóc örökség, bányász hagyományok).

A 107 helyszín bemutatását több mint 500 színes fénykép (39 fotós munkája), valamint magyarázó rajzos szelvények, tömbszelvények teszik szemléletessé és könnyen követhetővé. És ha esetleg a könyvet lapozgató vándor már nem emlékezne pontosan a középiskolai földrajzórakon tanultakra, a szövegben előforduló idegen szakkifejezések magyarázatát megtalálja a könyv végén. Ha pedig valakinek az érdeklődését annyira felkeltették a leírások, hogy szeretne még többet megtudni egy-egy adott témáról, az *Ajánlott magyar nyelvű irodalom* listából kiválaszthatja a megfelelő kötetet vagy éppen honlapot.

A könyv előszavából idézünk:

"Vándor, ki itt vagy, hunyd be szemed...! Hatalmas tenger hullámzik, a felcsapó víz helyenként sziklákat bont, máshol csendesen terül el a parton, majd húzódik vissza finom homokpartot hagyva maga után. Máskor tekergő folyókat láatsz, amelyek széles deltatorokkal jutnak be egy kiterjedt állóvízbe. Valamikor itt kisebb-nagyobb dinoszauruszok éltek, kergették egymást, hódították meg a tengert, és uralták a szárazföldet. Pereg a kép, és máris hatalmas, robbanásos kitérőket mutató vulkánok kerülnek a színtérre, a gyorsan mozgó piroklaszt-árak mindent elsöpörnek, a táj egyhangú szürke színbe öltözik. De vannak látványos vulkánkitörések is: látatűzijáték, lávaszökőkút és látató fénye festi vörösre az eget.

Vándor, nyisd ki szemed, és láss csodát: mindezeknek az eseményeknek és még továbbiaknak a tanúi, a kőbe zárt történetek hordozói itt vannak! Itt vannak hazánkban, itt vannak és felfedezésre várnak!"

Ebben a felfedezésben nyújt segítséget e nagyszerűen megszerkesztett, tartalmas, hazánk földjének alaposabb megismerésére inspiráló, praktikus formátumú tanulmánykötet, mely nem hiányozhat a kirándulást, túrázást, utazást kedvelő vándorok, tanulmányi kirándulásokat szervező pedagógusok könyvtárából (és hátizsákjából).

Lerner János